

De Rijksgebouwendienst heeft veel gebouwen in eigendom.

De bijbehorende buitenruimte heeft veelal een ontworpen groene inrichting. De collectie rijksgebouwen omvat onder meer ministeries, rechtbanken, paleizen en rijksarchieven.

In dit artikel wordt aandacht besteed aan tuinen van drie rijksgebouwen: het ministerie van Infrastructuur en Milieu, in het voormalige KLM-hoofdkantoor en de kantoorvilla van de Raad voor Cultuur, beide in Den Haag en het kantongerecht te Utrecht.

Tekst - Korneel Aschman

Ministerie van Infrastructuur & Milieu vanaf de Plesmanweg.

Tuin rechtbank aan de Catharijnesingel.

Bedrijfstuinen in rijksbezit

Ministerie van Infrastructuur & Milieu, Plesmanweg in Den Haag

De hoofdentree van het ministerie ligt aan de zuidwestzijde van het gebouw, met daarbij een oude tuinaanleg (afb. 1). Aan de noord- en oostzijde staan grote, nieuwe gebouwvleugels. De verdere buitenruimte is voornamelijk in gebruik als parkeerplaats. Het gebouw werd in 1936 ontworpen door Dirk Roosenburg. Een gebouwvleugel overkluist de oude Kwekerijvaart die het gebied doorsnijdt. Voor het tuinontwerp vroeg Roosenburg zijn schoonzus Sophia H. Rosse-Luyt (1891-1982). Eerder hadden zij samengewerkt aan respectievelijk ornamentiek en tuindelen van het Vredespaleis.

De eerste vleugel werd opgeleverd in 1940. Rond 1949 is het tuinontwerp uitgevoerd door eigen KLM-personeel. De tuin lag als een brede, groene voet rond het gebouw, met een ruime rondrit naar de hoofdingang. De aanleg bestond voornamelijk uit gazons en heesterborders, met gemetselde muurtjes en trappartijen. Het tuinontwerp sloot aan bij de vormgeving van de omgeving. Tijdgenoot J.P. Mieras schreef waarderend over de "architectuur van dit gebouw met zijn zachtrode muren uitrijzend boven een elegisch aangelegde omranding (...)".

In de loop van de eeuw zijn de meeste tuindelen opgeofferd aan parkeerplaatsen. Daarbij is een aantal Libanonceders gespaard. Recent werden gebouwvleugels ten behoeve van het ministerie toegevoegd naar ontwerp van Kees van der Hoeven. De resterende tuinaanleg geeft nog steeds een mooi beeld van

Voorgevel villa Raad voor Cultuur.

de oorspronkelijke samenhang tussen kantoorgebouw en buitenruimte. Het toont het belang aan dat KLM hechtte aan de bedrijfstuin als onderdeel van zijn bedrijfspresentatie.

Villa Raad van Cultuur, Schimmelpennincklaan in Den Haag

In het hart van het lommerrijke villapark Zorgvliet staat op de splitsing R.J. Schimmelpennincklaan - A. Gogelweg, een indrukwekkende villa. Voor en naast het gebouw ligt een tuin die het pand 'aankleedt'.

Het pand is in 1915 ontworpen door Leo J. Falkenburg als hoofdkantoor voor de Indische suikerondernemingen van familie Eschauzier. Falkenburg ontwierp ook een woonvilla voor de familie en villa's als Sandhaghe en Ruigenhoek. De tuin van de villa kreeg de nog bestaande afscheiding. Wie de aanleg ontwierp, is niet bekend. De percelen ten noordoosten van de villa waren tot in de jaren twintig onbebouwd. Het oude parkbos van buitenplaats Zorgvliet vormde een groene achtergrond. Rond 1925 werd echter vlak achter de villa een appartementencomplex gebouwd.

De opzet van de tuin is eenvoudig maar sfeerol. Centraal voor het huis ligt een groot gazon, waaromheen een heesterborder, met enkele oude bomen. De beplanting is op leeftijd en de heesters beginnen in conditie achteruit te gaan. De villatuin past bij park Zorgvliet en vormt een belangrijk onderdeel van de belevingswaarde van de wijk.

rijsgebouwen

Ministeriecomplex en de kwekerijvaart met de Haagse stadskwekerij.

Rechtbankcomplex.

Kantongerecht, Catharijnesingel in Utrecht

De Catharijnesingel in Utrecht heeft twee gezichten; aan de ene zijde het Zocherplantsoen, aan de andere zijde een wand van gebouwen. In die wand ligt tussen een oud faculteitsgebouw en een nieuwbouwvleugel een ondiepe, brede tuin. De tuin wordt begrensd door een bijzonder hekwerk en bestaat uit gazon met oude bomen. Aan de eigenlijke voorzijde van het gebouwencomplex ligt een ruim plein, aangekleed met een grid van bomen. Op het plein staan twee kunstwerken die, net als het hekwerk aan de singel, ontworpen zijn door Nicholas Pope. Tussen 1994 en 2000 werd het gebouwencomplex naar ontwerp van DAAD architecten gebouwd voor het kantongerecht. De buitenruimtes zijn ontworpen door Richard Koek van bureau Rijnbott. De tuin aan de Catharijnesingel heeft de sfeer van een besloten groene enclave. Het is een belangrijk onderdeel van de beleving voor het publiek op de singel. Het open Vrouwe Justitiaplein vormt een eigen stedelijke ruimte, die het gebied tussen singel en spoor karakter geeft.

Bronnen beeldmateriaal:

M.M. Minderhoud (foto Raad voor Cultuur)
commons.wikimedia.org, Google Earth, Google Streetview, straatkaart.nl.